کوچ غول‌های فولادسازی به سواحل مکران

بر اساس اسناد بالادستی کشور، فازهای توسعه‌ای صنایع فولاد نه در دل کویر، بلکه باید در سواحل دریای جنوب مستقر شوند. هدفی که با امضای تفاهم‌نامه بین منطقه آزاد چابهار و سه غول فولادساز شامل گل‌گهر، چادرملو و فولاد مبارکه به همراه ایمیدرو محقق خواهد شد.

به گفته عبدالرحیم کردی بر اساس سند بالادستی صنعت فولاد کشور، باید 50 میلیون تن ظرفیت فولادی جدید در کشور ایجاد شود که 10 میلیون تن آن در سواحل مکران مستقر خواهد شد. او می‌گوید: برای اجرای یک مجتمع عظیم فولادی در منطقه آزاد چابهار، هفت‌ونیم میلیارد دلار سرمایه‌گذاری انجام خواهد شد و انواع محصولات فولادی در این مجتمع تولید و به خارج صادر می‌شود و به این ترتیب از خام‌فروشی فولاد نیز جلوگیری خواهد شد.

او تأکید می‌کند: دسترسی به آب‌های آزاد برای یک مجتمع عظیم فولادی از اهمیت ویژه‌ای برای صادرات محصول و ورود ماده اولیه برخوردار بوده و قرار است یک اسکله ویژه برای این مجتمع عظیم فولادی ساخته شود که مطالعات محیط‌زیستی آن در دست انجام است. کردی درباره نگرانی‌ها در زمینه مسائل اجتماعی و زیست‌محیطی منطقه هم می‌گوید که مجریان این پروژه فولادی موظف‌اند پیوست‌های اجتماعی و زیست‌محیطی طرح را به‌طور کامل مطالعه کرده و در اختیار منطقه آزاد قرار دهند. بر اساس گفته‌های او، اجرای این پروژه برای 10 هزار نفر شغل مستقیم و برای 50 هزار نفر شغل غیرمستقیم ایجاد خواهد کرد.

بر اساس سند جامع فولاد کشور صنایع آب‌بر باید کنار دریا مستقر شوند همچنین اسناد ششم توسعه و برنامه راهبردی توسعه سواحل مکران ابلاغی رهبر معظم انقلاب، سواحل مکران و قلب آن چابهار را موظف کرده است که تا 10 سال آینده هاب صنایع مادر شود. حالا منطقه آزاد چابهار با امضای تفاهم‌نامه مشترکی با ایمیدرو و سه غول فولادساز کشور یعنی گل‌گهر، فولاد مبارکه و چادرملو، یک گام به سوی تبدیل‌شدن به هاب صنایع مادر نزدیک شده و زمینه کوچ صنایع آب‌بر به سواحل دریاها را فراهم کرده است. بر اساس امضای این تفاهم‌نامه مجتمع عظیم فولادی به ظرفیت 10 میلیون تن در سواحل مکران ایجاد خواهد شد. البته پیش از اجرای این پروژه عظیم هم سواحل مکران پذیرای صنعت فولاد بود. سازمان توسعه و نوسازی صنایع معدنی ایران با ایجاد شرکت فولاد مکران به آن مأموریت داد تا فولادسازی با ظرفیت تا چهار میلیون تن آهن اسفنجی در چابهار ایجاد کند. ساخت فاز اول این مجتمع با ظرفیت 6/1 میلیون تن و با سرمایه‌گذاری 112 میلیون یورو از منابع صندوق توسعه ملی در دستور کار قرار گرفت و تا سال 1400 به بهره‌برداری می‌رسد، فاز دوم آن نیز پس از تولید تجاری فاز اول کامل خواهد شد. اکنون منطقه آزاد چابهار با ایجاد مجتمع عظیم فولادی گامی دیگر در صنعت فولاد کشور برخواهد داشت اما چرا سواحل مکران برای اجرای این پروژه بزرگ فولادی انتخاب شد؟

گامی در راستای تحقق سند بالادستی فولاد

عبدالرحیم کردی مدیرعامل منطقه آزاد چابهار در این رابطه می‌گوید: بر اساس مطالعات طرح جامع فولاد کشور، بارگذاری 50 میلیون تن فولاد در افق این طرح پیش‌بینی شده است. بر اساس همین سند هم 10 میلیون تن از این بارگذاری، باید در سواحل مکران باشد.

او اضافه می‌کند: اساسا سیاست استقرار صنایع آب‌بر این است که این صنایع به سمت دریا بروند. به همین خاطر بر اساس طرح جامع فولاد تصمیم گرفته شده است که سواحل مکران برای اجرای یک طرح بزرگ فولادی انتخاب شود. به گفته کردی مجتمع فولاد 10میلیون‌تنی، 10 هزار شغل مستقیم و 50 هزار شغل غیرمستقیم در منطقه ایجاد خواهد کرد.

نگرانی‌هایی درباره طرح توسعه سواحل مکران برای مردم بومی منطقه ایجاد شده بود اما مدیرعامل منطقه آزاد چابهار در این رابطه بیان می‌کند: در تفاهم‌نامه ایجاد این مجتمع فولادی، قید شده است که حتما مجریان طرح ملزم هستند مطالعات اجتماعی و فرهنگی طرح را انجام دهند.

او تأکید می‌کند: پیوست‌های طرح باید کامل باشد و در قالب سند مسئولیت اجتماعی در اختیار ما قرار گیرد.

کردی درباره میزان درگیری جامعه محلی با پروژه عظیم فولادی هم عنوان می‌کند: مطالعات پیوست طرح باید بر اساس تفاهم‌نامه آغاز شود تا مشخص شود که جامعه محلی چقدر در این پروژه درگیر خواهد شد. در حال حاضر جانمایی اولیه طرح انجام شده و مکان استقرار را مشخص کرده‌ایم.

او پیش‌بینی می‌کند که بخش زیادی از جامعه محلی درگیر فعالیت در این پروژه بزرگ فولادی شوند.

تربیت نیروی انسانی در دانشگاه علمی و کاربردی

مدیرعامل منطقه آزاد چابهار از توافق با مجریان مجتمع فولادی برای واگذاری دانشگاه علمی و کاربردی منطقه آزاد به آنها خبر می‌دهد.

او می‌گوید: بر اساس توافقی که با دوستان کردیم، از همین ابتدا باید برنامه تربیت نیروی انسانی مورد نیاز چه در دوران ساخت و چه بهره‌برداری از پروژه را به منطقه آزاد ارائه دهند. بر اساس همان برنامه، دانشگاه علمی و کاربردی که متعلق به منطقه آزاد بود، به مجریان این پروژه فولادی واگذار شد. کردی اضافه می‌کند: از آنجا که دستگاه‌های دولتی دیگر نمی‌توانند مرکز علمی و کاربردی داشته باشند و باید این مراکز به بخش خصوصی واگذار شود، ما هم دانشگاه علمی و کاربردی خود را به مجریان مجتمع فولاد واگذار کردیم. مجریان این مجموعه مکلف‌اند در این مرکز نیروی انسانی مورد نیاز خود را در همه سطوح مهارتی آموزش بدهند. این نیروها از جامعه

محلی انتخاب شده و برای زمانی که می‌خواهند کار را شروع کنند، آموزش خواهند دید.

استفاده از تجربیات قبلی

کردی عنوان می‌کند: همه تجربیات مربوط به عسلویه، پتروشیمی‌ها و فولادهای قبلی را کنار هم گذاشتیم و تصمیم گرفتیم با حداقل آثار اجتماعی در منطقه مکران پروژه‌ای را اجرا کنیم که بیشترین آثار توسعه‌ای را برای جامعه محلی داشته باشد.

به گفته او قرار است سنگ آهن به این مجتمع فولادی وارد شود و محصول نهایی شامل ورق و مقاطع فلزی با هدف جلوگیری از خام‌فروشی، ایجاد زنجیره کامل فولاد و صادرات از مجتمع عظیم طراحی‌شده در کنار آب‌های مکران به خارج صادر شود.

ایجاد اسکله تخصصی

بر اساس تفاهم‌نامه مشترک بین منطقه آزاد چابهار و فولادسازان کشور، شرکت گل‌گهر به‌عنوان رهبر کنسرسیوم برای پیشبرد اهداف طرح تعیین شده است تا بعد از تعیین و تملک زمین، تأسیس شرکت در منطقه آزاد چابهار را پیگیری کند. همچنین قرار است پنج هزار هکتار زمین برای ایجاد این مجتمع فولادی در نظر گرفته شود. یک اسکله مجزا برای پهلوگیری کشتی‌های غول‌پیکر 400هزارتنی حامل مواد اولیه و مواد صادراتی برای این مجتمع ساخته می‌شود. این اسکله 25 متر عمق آبخور دارد که از عمق آب عمیق‌ترین بندر ایران که بندر شهید بهشتی چابهار با 16 متر است، بیشتر خواهد بود و ظرفیت تخلیه و بارگیری آن هم 25 میلیون تن مواد فولادی در سال است.

مدیرعامل منطقه آزاد چابهار درباره مزایای انتخاب سواحل مکران برای ایجاد یک مجتمع فولادی عظیم می‌گوید: اولین و مهم‌ترین مسئله نزدیکی این مجموعه به آب است. مسئله دیگر این است که به بندر و اسکله امن دسترسی دارد. این مجموعه اسکله تخصصی برای صادرات محصول و واردات ماده اولیه نیاز دارد که در اختیارش قرار خواهد گرفت.

او درباره نحوه تأمین ماده اولیه مورد نیاز مجتمع عظیم فولادی بیان می‌کند: مواد اولیه عموما می‌تواند تا زمانی که راه‌آهن راه می‌افتد، هم‌زمان که از معادن داخل کشور تأمین می‌شود، از معادن خارجی و از مسیر واردات هم تأمین شود. بنابراین کنار آب بودن برای چنین مجتمعی خیلی مهم است. کردی یادآور می‌شود: این مجموعه در داخل محدوده منطقه آزاد قرار گرفته است تا از مزیت‌های صادراتی و تولیدی داخل منطقه هم بتواند استفاده کند.

اثر پروژه چابهار در تراز تجاری ایران

به گفته مدیرعامل منطقه آزاد چابهار، ایران طبق برنامه‌ریزی انجام‌شده باید جزء 10 صادرکننده فولاد دنیا باشد. از آنجا که طبق برنامه تمام محصولات تولیدشده در مجتمع فولاد چابهار به خارج صادر خواهد شد، بنابراین تولیدات این مجموعه اثر بسیار مهمی در تراز تجاری کشور خواهد داشت. او اضافه می‌کند: مجتمع یادشده زنجیره کامل تولید فولاد را داراست بنابراین از خام‌فروشی جلوگیری می‌شود و راه‌اندازی این مجتمع، در این زمینه می‌تواند بسیار مؤثر باشد.

کردی بیان می‌کند: ارزش سرمایه‌گذاری مجتمع فولاد چابهار هفت‌ونیم میلیارد دلار است. او درباره زمان پایان پروژه می‌گوید: هنوز مطالعات کاملی درباره پروژه انجام نشده است و با اتمام مطالعات برنامه زمان‌بندی دقیق آن ارائه خواهد شد اما بر اساس برآوردهای اولیه پروژه قاعدتا یک پروژه پنج‌ساله خواهد بود با این وجود مطالعات ابعاد دقیق آن را مشخص خواهد کرد.

تفاهم‌نامه‌ای برای دستیابی به اهداف توسعه پایدار

بر اساس تفاهم‌نامه بین منطقه آزاد چابهار و سه فولادساز به همراه ایمیدرو قرار است مقدمات انعقاد قرارداد واگذاری زمین به منظور اجرا، راه‌اندازی و بهره‌برداری از پروژه مجتمع فولاد با ظرفیت 10 میلیون تن در منطقه آزاد چابهار فراهم شود. با توجه به سیاست‌های

کلی منطقه آزاد چابهار در توسعه صنایع راهبردی مادر و اشتغال‌زا و در راستای ایجاد توسعه و ارتقای شاخص‌های اقتصادی و معیشت مردم منطقه، این تفاهم‌نامه به‌منظور دستیابی به اهداف توسعه پایدار، سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی ابلاغی مقام معظم رهبری و سند چشم‌انداز توسعه کشور در افق 1404 به امضا رسیده است.

بر اساس این تفاهم‌نامه، شرکت‌های فولادساز متعهد می‌شوند نسبت به اجرای تعهدات زیست‌محیطی پروژه منطبق بر مطالعات در حال تکمیل طرح جامع مدیریت محیط زیست منطقه آزاد چابهار و قوانین و مقررات مربوطه در دو مرحله مطالعات اجمالی و تکمیلی اقدام کنند.

همکاری جهت اجرای برنامه‌های تأییدشده مرتبط با پیوست اجتماعی پروژه یادشده از جمله هماهنگی و مدیریت در اجرای برنامه مدیریت آب‌رسانی و بهبود وضعیت جاده دسترسی و مشارکت در بهبود معیشت مردم روستاهای اطراف پروژه بر عهده مجریان است.

اجرای تعهدات زیست‌محیطی پروژه منطبق بر مطالعات در حال تکمیل طرح جامع مدیریت محیط زیست منطقه آزاد چابهار و قوانین و مقررات مربوطه، در زون تأییدشده، اجرای سایر الزامات محیط‌زیستی ابلاغی در محدوده پروژه با روش مناسب و سازگار با محیط زیست، ارزیابی اثرات زیست‌محیطی و ریسک، ارزیابی استراتژیک محیط زیست، ارزیابی اثرات تجمعی زیست‌محیطی پروژه‌ها در محدوده‌های بلافصل و مرتبط اجرای پروژه براساس نیاز پروژه بر عهده مجریان خواهد بود.

تکمیل زیرساخت‌ها بر عهده مجریان

اجرای به‌موقع تعهدات این تفاهم‌نامه مطابق برنامه زمان‌بندی مصوب و ارائه برنامه زمان‌بندی تخصصی اجرای پروژه فولاد 10 میلیون تن و پیگیری توسعه صنایع پایین‌دست و وابسته به فولاد در زون مربوطه برابر طرح توسعه منطقه آزاد چابهار تأمین و تکمیل زیرساخت‌های لازم از جمله آب، برق (انرژی) و فاضلاب و استقرار سیستم‌های کنترل آلایندگی و تأمین مواد اولیه مورد نیاز پروژه فولاد 10میلیون‌تنی در منطقه آزاد چابهار بر عهده مجریان پروژه است.

پیگیری و تهیه طرح «ایجاد اسکله تخصصی صنایع سنگین» در زون مربوطه هم‌جوار سایت جانمایی‌شده فولاد 10 میلیون تن پس از انجام مطالعات زیست‌محیطی و تأیید مشاور طرح جامع منطقه آزاد چابهار و با رعایت الزامات تعیین‌شده باید باشد.

انجام اقدامات و پیگیری مصوبات کارگروه اجرائی مطابق برنامه‌های پایش دوره‌ای تدوین‌شده با هدف تسریع و تسهیل امور پروژه و تکمیل زیرساخت‌های مورد نیاز پروژه فولاد 10میلیون‌تنی (از جمله بندر، آب، برق و خوراک) بر عهده مجریان است. همچنین ایجاد بسترهای مناسب جهت اجرای طرح‌های پژوهشی و توسعه صنایع پایین‌دستی و تکمیل زنجیره ارزش با کمک شرکت‌های دانش‌بنیان و جذب سرمایه‌گذاری‌های مورد نیاز صنایع مرتبط و نظارت بر واحدهای پایین‌دست فولاد در حال استقرار در منطقه با همکاری طرفین خواهد بود.

اجرای طرح جامع مدیریت پسماند در محدوده پروژه و اجرای برنامه‌های پایش دوره‌ای و استقرار سیستم پایش لحظه‌ای (Online) منطبق با استانداردهای زیست‌محیطی طبق اعلام مدیریت محیط زیست منطقه آزاد چابهار از جمله رعایت استانداردهای میزان آلاینده‌ها در هوا، خاک و آب‌های منطقه اطراف پروژه از جمله وظایف مجریان است.

مجریان پروژه متعهد می‌شوند نسبت به تهیه پیوست اجتماعی و فرهنگی پروژه توسط مشاور و نمایندگان طرح شامل تقویم نیازمندی‌های نیروی انسانی پروژه و برنامه‌ریزی برای آموزش آنها با اتکا بر امکانات آموزشی موجود در منطقه آزاد چابهار و برنامه‌ریزی برای تأمین آب و دیگر زیرساخت‌های روستاهای محدوده پروژه و اطراف آن طبق سند مطالعات اجتماعی منطقه آزاد چابهار موازی با دوره ساخت اقدام کنند.

Chabahar Free Zone